

ÜSKÜDAR MEVLEVİHÂNESİ

Ali Yılmaz, İstanbul 2006, V, 259-275; Behçetî, *Merâkid-i Mu'tebere-i Üsküdar*, s. 89-92; Konyalı, *Üsküdar Tarihi*, I, 210-212; Zâkir Şükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ* (Tayşî), s. 24; M. Baha Tanman, "Relations entre les semahane et les türbes dans les tekkes d'Istanbul", *Ars Turcica: Akten des VI. Internationalen Kongresses für Türkische Kunst* (ed. K. Kreiser), München 1987, s. 315-316; a.m.f., "Settings for the Veneration of Saints", *The Dervish Lodge: Architecture, Art and Sufism in Ottoman Turkey* (ed. R. Lifchez), Berkeley 1992, s. 148-149; a.m.f., "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler", *Türkler* (nşr. Hasan Celal Güzel v.dğr.), Ankara 2002, XII, 158; a.m.f., "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler", *Osmanlı Uygarlığı* (haz. Halil İnalçık – Günsel Renda), İstanbul 2003, I, 302; a.m.f., "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler", *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler* (haz. Ahmet Yaşar Ocak), Ankara 2005, s. 357; a.m.f., "İstanbul'da Mevlevîliğin Fiziksel Ortamı-The Physical Setting of the Mevlevî Order in İstanbul", *Saltanatın Dervişleri Dervişlerin Saltanatı-The Dervishes of Sovereignty The Sovereignty of Dervishes* (haz. Ekrem Işın), İstanbul 2007, s. 82, 94, 98, çz. 4; a.m.f., "Kitchens of the Ottoman Tekkes as Reflections of the Imarets in Sufi Architecture", *Feeding People, Feeding Power-Imarets in the Ottoman Empire* (ed. Nina Ergin v.dğr.), İstanbul 2007, s. 216, 236, şekil 21; a.m.f., "Mevlevîhânelerin Mimari Süslemesinde Mevlevîliğe İlişkin Öğeler", *Aşk Ocağında Cân Olmak-İnsanlığın Mirası: Mevlânâ Celâleddin Rûmî* (haz. Ekrem Işın), İstanbul 2007, s. 101; a.m.f., "Üsküdar Mevlevîhanesi", *DBİst.A*, VII, 348-349; Mehmet Nermi Haskan, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, İstanbul 2001, II, 647-651; Sezai Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, İstanbul 2003, s. 235-243; Ramazan Muslu, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (18. Yüzyıl)*, İstanbul 2003, s. 313, 354-355, 366-367, 576; Hür Mahmut Yücer, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19. Yüzyıl)*, İstanbul 2003, s. 109, 134, 430-431, 439, 452-453, 619, 622, 686, 688 (not 231), 728, 788 (not 253), 838-839, 846; Sâlim Yorgancıoğlu, *Üsküdar Dergâhları* (haz. Ahmed Yüksel Özemre), İstanbul 2004, s. 90-94; Muzaffer Erdoğan, "Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevîhaneleri", *GDAAD*, sy. 4-5 (1976), s. 38-39; Hatice Aynur, "Saliha Sultan'ın Dügün Töreni ve Şenlikler", *TT*, XI/61 (1989), s. 39, nr. 202.

M. BAHA TANMAN

ÜSKÜDAR SULARI

İstanbul'un
Anadolu yakasına
içme suyu sağlayan tesisler.

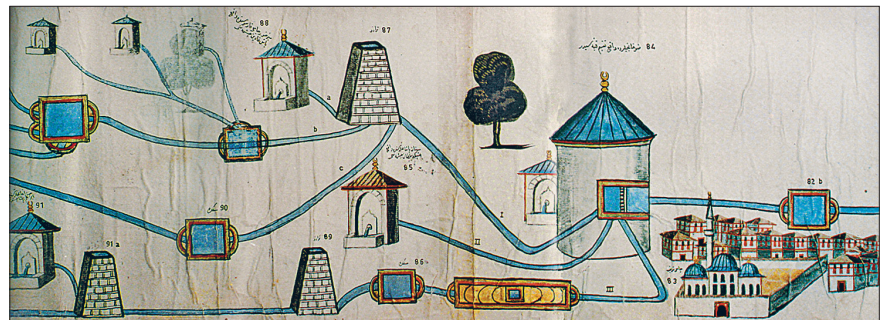
Üsküdar'ın suyunu temin eden en az on sekiz bağımsız vakıf isâle ile bu isâlelerin beslediği çeşmelerin, şadırvanların, camilerin dışında birçok vakıf çeşmesi vardır. Vakıf defterinde Üsküdar sınırları içerisindeki (Çamlıca, Kuzguncuk, Dudullu vb. yerler hariç) çeşme, cami, dergâh, kilise gibi su dağıtılan yerlerin sayısı 144'tür. 1924'te Üsküdar'daki bütün vakıf mallarının tes-

bit edildiği belgede Ümraniye, Bulgurlu ve Çamlıca dışında yine aynı sayı bulunmuştur. Üsküdar'da Roma ve Bizans devirlerine ait günümüze ulaşan birkaç ayazmadan başka herhangi bir su tesisine rastlanmamıştır. Osmanlılar'dan önce önemsiz bir yerleşme yeri olan Üsküdar'ın su ihtiyacı tepeler içerisinde açılan galerilerden temin ediliyordu. Bütün su tesisleri Osmanlılar devrinde yapılan Üsküdar'da suyunu tepeler içerisine açılan galerilerden sağlayan çeşmelerden başka on sekiz büyük isâle tarafından beslenen çok sayıda cami, imaret ve sebil çeşmesi inşa edilmiştir. Büyük isâle hatları kronolojik sıraya göre şunlardır:

1. Mihrimah Su Yolu. Mihrimah Sultan'ın Üsküdar'da yaptırdığı iki isâle hattı vardır. Birincisi Bağlarbaşı caddesi civarındaki menbaların suyunu toplayarak Bülbülderesi, Şeyh Camii yoluyla Mihrimah Mektebi altında bugün şarküteri durumuna getirilen çeşmede son bulur. Bu isâle hattının debisi hakkında bilgi edinilememiştir. İkincisine ait isâle hattının uzunluğunun 1930 yılında 1700 m. olduğu tesbit edilmiştir. 954'te (1547) yapılan bu isâle hattının başlangıcı Çiftbakkallar'da ve Kuzguncuk deresi üzerindedir; Kuzguncuk Beykoz caddesini takiben Mihrimah Camii'ne (iskele Camii), medresesine ve çeşmesine su verir. 1930'daki tesbite göre debisi 1,5 lüle (78 m³/gün), vakıf defterindeki tahsise göre ise 2,5 lüledir (130 m³/gün). **2. Solak Sinan Su Yolu.** Çamlıca'nın batı eteklerindeki menbalardan gelen bu su yolunun isâle hattı 2200 m. olup Solak Sinan Camii ve Çeşmesi'ne su verir. 954'te (1547) inşa edilen tesisin debisi 1,5 lüle (78 m³/gün), vakıf defterindeki tahsise göre ise 7 masuradır (45,5 m³/gün). Solak Sinan Çeşmesi sonradan Hacı Halil Ağa tarafından ihya edilmiştir. **3. Atik Vâlide Su**

Yolu. II. Selim'in hanımı ve III. Murad'ın annesi olan Nurbânû Sultan'ın yaptırdığı bu tesis Üsküdar'ın en büyük su tesisidir. 990 (1582) yılında inşa edilmiştir; 15.300 m. uzunluğundaki isâle hattı Çamlıca eteklerinden gelir. Debisi 13 lüledir (676 m³/gün). Atik Vâlide Camii'ne ve külliyesine, hayratı ile çeşmelerine su verir. **4. Aziz Mahmud Hüdâyî Su Yolu.** Bu su yolunun isâle hattı da Çamlıca eteklerinden gelir. 1930'da isâle hattının uzunluğu 3 km. debisi 1 lüle idi (52 m³/gün). Vakıf defterindeki tahsise göre ise 6 lüle 3 masuradır (331,5 m³/gün). **5. Çinili (Mahpeyker) Su Yolu.** Yine Çamlıca eteklerinden gelen bu su yolunu I. Ahmed'in hanımı Mahpeyker Kösem Sultan 1050 (1640) yılında yaptırmıştır. İsâle hattı 9900 m., debisi 3 lüledir (156 m³/gün); vakıf defterindeki tahsise göre ise 6 lüledir (312 m³/gün). Çinili Camii'ne, hamamına ve çeşmelere su verir. **6. Arslan Ağa Su Yolu.** Hatice Turhan Vâlide Sultan'ın kethüdâsı Arslan Ağa bu su yolunu 1056 (1646) yılında yaptırmış ve oğlu ikmal etmiştir. 1930'da 850 m. uzunluğunda, harita üzerinde ölçüldüğünde 1640 m. olan isâle hattı ile 3 lüle (156 m³/gün) suyu tesbit edilmiştir. Arslan Ağa ile hanımı Ayşe ve kızı Ümmühan'ın yaptırdığı çeşmelerle Şeyh Camii'ne su verir. **7. Selâmi Ali Efendi Su Yolu.** 1088'de (1677) inşa edilmiş olup Çamlıca'nın güneybatısındaki menbalardan gelir. 1930'da 700 m. uzunluğunda isâle hattı tesbit edilmiştir. Debisi 1 lüledir (52 m³/gün). **8. Yakub Ağa Su Yolu.** Kapı ağası veya saray ağası Yakub Ağa'nın Divitçiler Camii bitişiğinde bir çeşmesi vardır. İsâle hattının başı Libade, uzunluğu 12.000 metredir. Vakıf defterine göre çeşmeye 1 masura (6,5 m³/gün) su tahsis edilmiştir. Bu kadar az bir debi için 12.000 m. uzunluğunda bir isâle hattı yapılmayacağı âşikârdır. Bu sebeple tesisin

1166 (1753) tarihli İbrâhim Paşa Suyolu Haritası'nda Doğancılar Maksemi'nden su dağılımını gösteren pafta (TİEM, nr. 3336)

debisinin çok daha fazla olduğunu ve birçok çeşmeye su verdiğini kabul etmek gerekir. İslâenin başladığı yerdeki kitâbe vaktiyle yanındaki bir evin bahçesindeydi. **9. Çınar (Hacı Halil Ağa) Su Yolu.** Matbah Emni Hacı Halil Ağa'nın biri Solak Sinan Çeşmesi'nin ihyası olmak üzere toplam dört çeşmesi vardır. İslâle hattı yine Çamlıca eteklerinden Küçükçamlıca caddesindeki bir menbada çıkar. Debisiyle isâle hattı uzunluğu bilinmemektedir. Toygar Hamza, Murad Reis ve Durbalı Mescid mahallelerindeki dört çeşmeye su verir. **10. Yeni Vâlide / Cedit Vâlide Camii (Gülnûş Vâlide) Su Yolu.** İslâle hattı 2000 m., isâle hattı dağıtım kolları ile beraber 3500 m., debisi 1930'daki tesbitlere göre 2 lüledir (104 m³/gün). Halbuki vakıf defterinde Yeni Vâlide Camii, şadırvanı ve çeşmelere tahsis edilen miktar 8 lüle 6 masuradır (455 m³/gün). Menba Vâlidebağ'ındaki kasrın karşısından çıkar. Yeni Vâlide Camii duvarındaki çeşme devrinin en güzel örneklerinden biriydi. **11. Tophanelioğlu Su Yolu.** Tophanelioğlu Mustafa Efendi tarafından yaptırılan bu su yolu Çengelköy üzerinde Hasiş Paşa Çiftliği'ndeki menbada çıkarak 3900 m. uzunluğunda bir isâle hattı ile gelir ve dört çeşmeye su verir. Bugün Millet Parkı'na kaldırılmış olan 1140 (1727) tarihli çeşmenin suyu halen akmaktadır. Tesisin 1930'daki debisi 3 masura (9,5 m³/gün), vakıf defterindeki tahsise göre ise 6 lüledir (312 m³/gün).

12. İbrâhim Paşa Su Yolu. III. Ahmed'in sadrazamı Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa'nın su yolunun yapımına 1718 yılında başladığı ve 1728'de son şeklini aldığı anlaşılmaktadır. Üsküdar'da Atik Vâlide su yolundan sonra debisi en fazla olan su yolu olup Merdivenköy civarındaki Karaman Çiftliği ile Sazlıdere'deki kaynaklardan alınmıştır. Damad İbrâhim Paşa su yolu hakkında çizilen 1166 (1753) tarihli, halen Türk-İslâm Eserleri Müzesi'ndeki (nr. 3336) su yolu haritası sayesinde tesis hakkında ayrıntılı bilgi edinilebilmektedir. Bugün mevcut olan çeşmeleri ve maksemiyle de en gösterişli su tesisidir. İbrâhim Paşa su yolunun en büyük çeşmeleri İskele Meydanı'ndaki III. Ahmed Çeşmesi, Başkadın Çeşmesi, Doğançılar'daki çeşme ile kendisi ve oğlu adına yaptırılan çeşmelerdir. İbrâhim Paşa isâle hattını önce, sahilde inşa ettirdiği Şerefâbâd (Şemsi Paşa) Kasrı'na su temin etmek amacıyla yaptırmış, daha sonra şehirde yirmi dokuz çeşmeye de su vermiştir. İbrâhim Paşa su yolu üzerindeki yirmi dokuz çeşmeden Tevkîî Ali Paşa ile Hacı Beşir Ağa dışındaki yirmi yedi çeş-

me ya kendisinin veya III. Ahmed ile akrabalığı bulunan kişilerindir. III. Ahmed Çeşmesi, İstanbul'un en güzel beş meydan çeşmesinden biridir. Çeşmenin üç cephesinde Nedîm, Rahmî ve Şâkir'in tarih manzumeleri yer alır. Cephedeki tarih beyti ise III. Ahmed ile İbrâhim Paşa tarafından müştereken yazılmıştır. İbrâhim Paşa su yolunun isâle hattı 14.600 m., debisi 6 lüle (312 m³/gün), vakıf defterine göre ise 8 lüle 5 masuradır (448,5 m³/gün).

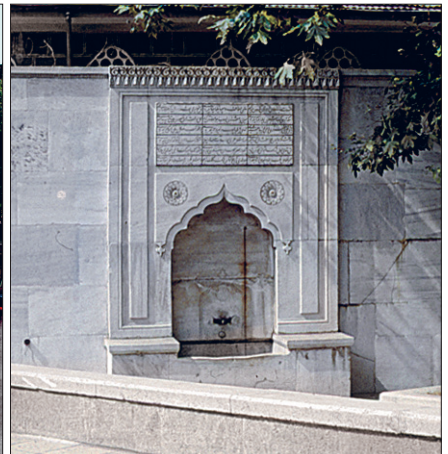
13. Ayazma (III. Mustafa) Su Yolu. Bu su yolunun inşa tarihi yine III. Mustafa tarafından yaptırılan Ayazma Camii'nin inşa tarihiyle aynı olduğu (1174/1761) kabul edilebilir. İslâle hattının başı Çamlıca eteklerindedir. Hattın uzunluğu 2900 m., debisi 1930'da 1 lüle (52 m³/gün), vakıf defterindeki tahsislere göre ise 4 lüle 3 masuradır (227,5 m³/gün). **14. Selimiye Su Yolu.** Esas itibarıyla Selimiye Kışlası ve civarının suyunu sağlamak için III. Selim tarafından yaptırılmıştır. İslâle hattının uzunluğu 5000 m., debisi 2 lüledir (104 m³/gün). Vakıf defterinde Selimiye suyundan beslenen çeşmelere tahsis edilen debi 11 lüle 4 hilâldir (614,25 m³/gün). Çiçekçi'deki meydan çeşmesi bu tesisin günümüzde en önemli çeşmesidir. **15. Mihrişah Su Yolu.** III. Selim'in annesi Mihrişah Sultan tarafından yaptırılmıştır. Mihrişah Sultan, İstanbul'un Avrupa yakasında da Bahçeköy'deki Vâlide Bendi ile birçok çeşme ve sebil inşa ettirmiştir. Mihrişah su yolu Selimiye su yolu ile aynı bölgeyi besler. İslâle hattının uzunluğu 3800 m., 2000 m. şebeke ile beraber 5800 metredir. Bu tesisin halen mevcut, Mihrişah Sultan'ın küçük yaşta vefat

eden kızı Fatma Sultan için yaptırdığı Nuhkuyusu bitişiğindeki meydan çeşmesi en önemli parçasıdır. 1930'daki debisi 3 masura (19,5 m³/gün), eski debisi 4 lüledir (208 m³/gün). **16. Altunizade Su Yolu.** Altunizade İsmâil Zühdü Paşa tarafından yaptırılan cami ve çeşmelere akıtılmıştır. Bu su yolu da Çamlıca eteklerinden çıkar. İslâle hattının uzunluğu 1600 m., 1930'da debisi 1 lüledir (52 m³/gün). Vakıf defterinde ise cami-çeşme 7 masura olarak verilmiştir. **17. Paşalimanı Su Yolu.** 1291 (1874) yılında yaptırılan bu su yoluna Cevrî Kalfa ve Hüseyin Avni Paşa su yolu diye de bilinir. İslâle hattının uzunluğu 1900 m., debisi bir lüledir (52 m³/gün). Vakıf defterinde Hüseyin Avni Paşa adına kayıtlı çeşme yoktur. Cevrî Kalfa adına kayıtlı çeşmeye 2 lüle (104 m³/gün) su tahsis edilmiştir. Üsküdar'da büyük isâle hatlarının dışında bir veya iki çeşmeyi besleyen on yedi küçük isâle hattı şunlardır: Kemankeş Çeşmesi, Maktul Selim Ağa, Tâlib Efendi, Halil Paşa, Defterdar Tâhir Efendi, Beylik Çeşmesi, Halil Ağa Çeşmesi, Ayşe Hatun Çeşmesi, Saraçlar Çeşmesi, Korucular Çeşmesi, Demirci Çeşmesi, Meleksima Çeşmesi, Ahmed Efendi Çeşmesi, Kısıklı Çeşmesi, Büyük Çamlıca, Benlizade Raşit Efendi ve Çınar Çeşmesi. Üsküdar'daki bütün isâle hatları harap olmuştur, çok sayıda çeşme ise suyu akmaz durumda olup onarıma muhtaçtır.

BİBLİYOGRAFYA :

Nazım, *İstanbul Vilâyeti Şehremânetine Evkaftan Devrolunan Sular*, İstanbul 1341, s. 57; İbrahim Hilmi Tanışık, *İstanbul Çeşmeleri*, İstanbul 1945, II, 253-480; Naci Yüngül, *Üsküdar Üçüncü Ahmet Çeşmesi*, İstanbul 1955; Kâzım

Üsküdar'da Başkadın Çeşmesi ile Solak Sinan Çeşmesi

ÜSKÜDAR SULARI

Çeçen, *İstanbul'da Osmanlı Devrindeki Su Tesisleri*, İstanbul 1984, s. 156-180; a.m.f., *İstanbul'un Vakıf Sularından Üsküdar Suları*, İstanbul 1991; Semra Ögel, "Üsküdar İbrahim Paşa Su Yolu Haritasında Köşk ve Dış Sofa Resimleri" (haz. M. Baha Tanman – Uşun Tükel), *Arkeoloji ve Sanat Tarih Araştırmaları, Yıldız Demiriz'e Armağan*, İstanbul 2001, s. 107-113; Davut Hut, "Üsküdar'ın Tarihi Menba Suları: Çamlıca Suları Örneği", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V: 1-5 Kasım 2007: Bildiriler* (ed. Coşkun Yılmaz), İstanbul 2007, I, 269-286.

KÂZİM ÇEÇEN

ÜSKÜDARLI ALİ EFENDİ

(1885-1976)

Kur'an tilâvetinde
İstanbul tavrının
son temsilcilerinden.

7 Eylül 1885'te Üsküdar'da Tavâşi Hasanağa mahallesinde doğdu. Asıl adı Ali Sadedtin'dir. Babası Ekmekçizâdelere'den posta telgraf memuru Mustafa Vehbi Efendi, annesi Saide Hanım'dır. Hayatının büyük kısmı Üsküdar'da geçti, kültürlü bir aile ortamında büyüdü. İlk ve orta eğitimi Özel Ravza-i Terakkî Mektebi'nde aldı. Burhan Felek ve Mehmet Şemsettin Günaltay bu okuldan arkadaşlarıdır. Hıfzını mektebin rüşdiye kısmında Kur'an-ı Kerim hocası olan Hâfız Şükrü Efendi nezâretinde yaptı. Tashih-i hurûf derslerini Üsküdarlı Hâfız Nazif Efendi'den tamamladı. Müsiki ve edebiyatla, çocukluk yıllarında babası ile sık sık ziyaretine gittikleri amcası Üsküdarlı şair Talat'ı ve evindeki sohbetleri dinleyerek tanıştı (Felek, s. 145). Müsiki hocalarının başında Hacı Fâik Bey gelir. Kirâat-i aşereyi İstanbul tarikiyle Üsküdar'da Selimiye Camii imamı Hâfız Hasan Fahmi Efendi'den, Mısır tarikiyle Yavuz Sultan Selim Camii imamı Varnalızâde Reîsülkurrâ Hâfız Ahmed Hamdi Efendi'den tamamlayarak icâzet aldı. Takrîbi Kasas sûresinin yarısına kadar Serezli Hâfız Şükrü Efendi'den öğrendi. Onun vefatı üzerine devamını hocası Ahmed Hamdi Efendi'den tamamlarken İbnü'l-Cezerî'nin *Ṭayyibetü'n-neşr* adlı eserini ezberleyerek aynı hocadan okudu (icâztnâmesi için bk. MÜ İlahiyat Fakültesi Ktp., Ali Üsküdarlı, nr. 41). Hâfız Kâni Karaca ve Hâfız Necati Özer kendisinden özel ders aldı.

Resmî görevine Defter-i Hâkânî'de (tapu dairesi) memur olarak başladı. Ardından 30 Temmuz 1908'de Vakıflar Başmüdürlüğü Hayrat İşleri ve Mülhak Vakıflar Müdürlüğü'ne bağlı Yeraltı Camii imam-hatipliğine tayin edildi. Bu arada Emine İhsan Hanım'la evlendi. Bu evlilikten Mehmet

Lutfullah ile Mehmet Âyetullah İzzet adlı çocukları dünyaya geldi. Emekli Kur'an-ı Kerim öğretmeni Mahmut Sarıca'nın verdiği şifahî bilgiye göre Erenköy'de Bostancı caddesi üzerinde on iki dönümlük üzüm bağı içindeki evi, okuyuşuna hayran olan ve mirasçısı bulunmayan bir İstanbul hanımefendisi tarafından ölüncüye kadar Yeraltı Camii'nde imamlık yapması ve mukabele okuması şartıyla kendisine hediye edilmiştir. 1 Mart 1949 tarihinden itibaren aynı camide Diyanet İşleri Başkanlığı kadrosuna geçirildi. Ayrıca 17 Ekim 1959'da İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde Kur'an-ı Kerim hocası olarak görevlendirildi. 429 cilt kitabını başışladığı enstitüdeki görevi 17 Mart 1971 tarihine kadar sürdürdü. Bayındırlı Mustafa Efendi'den sonra reîsülkurrâ oldu, bu unvanını ölümüne kadar korudu. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın teklifi üzerine Kur'an-ı Kerim'in tilâvet hatminin bantlara okunmasını Ocak 1973 – Kasım 1974 tarihleri arasında İsmail Karaçam'ın yardımıyla tamamladı. 27 Ağustos 1976'da ramazanın ilk cuma günü vefat etti ve Sahrayıcedid Mezarlığı'na defnedildi.

Çok zeki, zarif, hâfızası kuvvetli olan Üsküdarlı Ali Efendi'nin sesi yumuşak ve tınısı rebap gibi tatlı, nefesi uzun, hıfzı kuvvetliydi. Böyle bir sesle Kur'an okurken makamlar arası gezinti ve geçkileri, nağmelerin kelimelerle mezci ve telifi, tecvid kurallarının letafetle uygulanışı hususundaki ulaşılması güç mahareti ve gırtlak nağmelerıyla, doyulmaz bir eda ve âhenk ile dinleyenleri büyülerdi. Bu özelliğiyle tilâvette İstanbul tavrının son temsilcilerindendir. Çok güzel mevlid okur, ayrıca hemen her formdaki klasik eserleri ustalıkla icra ederdi. Üç padişah dönemi yaşadığını, saray hâfızı olarak paşa konaklarında okuduğunu ve II. Abdülhamid'den iltifat gördüğünü söylerdi (Karaman, I, 327). Yaşadığı devrin etkisiyle olmalı çok vehimliydi. Sohbeti severdi fakat dostları sınırlıydı.

Üsküdarlı
Ali Efendi

lydı. Zor bir kişiliği vardı; ketumdu, herkeşe açılmaz, her yerde ve her zaman okumazdı; herkesi beğenmez, her yemeği yemez, sıkıntıya hiç gelmezdi.

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Beyoğlu Müftülüğü, Hâfız Ali Üsküdarlı'nın sicil dosyası; MÜ İlahiyat Fakültesi, Ali Üsküdarlı dosyası; İcâztnâmesi için bk. MÜ İlahiyat Fakültesi Ktp., Üsküdarlı, nr. 41; Ali Rıza Sağman, *Meşhur Hafız Sâmî Merhum*, İstanbul 1947, s. 114-116; Burhan Felek, *Hayal Belde Üsküdar*, İstanbul 1987, s. 139, 145-148; Muhittin Serin, *Kemal Batanay: Bestekâr, Tambûrî, Hattat, Hâfız*, İstanbul 2006, s. 87; Hayreddin Karaman, *Bir Varmış Bir Yokmuş: Hayatım ve Hatıralar*, İstanbul 2008, I, 327-334; Mustafa Öz, *Yılların Özü: Hayatım ve Hatıralarım*, İstanbul 2008, s. 135-138; İsmail Karaçam, *Kur'an Kursundan İlahiyata Din Hizmetinde Bir Ömür: Hatıralar*, İstanbul 2009, s. 171-174; Y. Selman Tan, *Yeni Nesilleri İnşa Eden Âlimlerimiz*, İstanbul 2009, I, 35.

MEHMET ALİ SARI

ÜSKÜDARLI HAKKI BEY

(bk. HAKKI BEY, Üsküdarlı).

ÜSKÜDARLI TALAT

(1858-1926)

Daha çok
tarih manzumeleriyle tanınan
son dönem şair ve yazarı.

Üsküdar İhsaniye'de doğdu. Asıl adı Ahmed Talat'tır. Müsikişinas olan babası Binbaşı Ahmed Ağa'nın Van'da görevliken vefat etmesi üzerine annesiyle birlikte İstanbul'a döndü (1863). Mahalle mektebinde okurken kendisini himaye eden Mevlî muhibbi Hâfız Ömer Efendi ile birlikte Galata Mevlevihânesi'ne devam etmeye başladı; orada Şeyh Kudretullah Efendi'den iltifat gördü. Daha sonra Eyüp Bahariye Mevlevihânesi'nde semâ çıkarmak suretiyle Mevlevîliğe intisap etti. Hâmisi Ömer Efendi vefat edince Yenişehir Fener'de memurluk yapan ağabeyinin yanına gitti; altı yıl kadar kaldığı bu şehirde ibtidâyi bitirerek rüşdiyeye başladı. 1877'de Üsküdar Paşakapısı Rüşdiyesi'nden mezun oldu. Bu arada Berkofçalı Abdürrahim İlmî Efendi ile Yekçeşm Halil Efendi, Hoca Re'fet Efendi, Köysancaklı Abdülkadir Efendi ve Hoca Tahsin Efendi'den hikmet, hey'et (astro-nomi), tasavvuf, Arapça, Farsça ve edebiyat dersleri aldı.

1879'da Adliye Nezâreti Muhasebe Kalemî'nde başladığı memuriyet hayatını aynı dairede on dokuz yıl kadar başkâtip olarak sürdürdü. Daha sonra Adliye Muhasebe müdürlüğüne getirildi. 1909'da bura-